

JAARVERSLAG 2020-2021

1. Inleiding

1.1. De Federale Deontologische Commissie (hierna "de Commissie" genoemd) werd opgericht bij de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor openbare mandatarissen (hierna "de wet van 6 januari 2014" genoemd). De oprichting van de Commissie is een uitvloeisel van het Institutioneel Akkoord van 11 oktober 2011, dat tot de Zesde Staatshervorming heeft geleid.

De Commissie is samengesteld uit twaalf leden, van wie zes Nederlandstalige en zes Franstalige. Deze leden zijn ofwel voormalige magistraten, ofwel voormalige of dienstdoende universiteitsprofessoren, ofwel oud-leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers of van de Senaat, ofwel voormalige openbare mandatarissen zoals bepaald in artikel 2, 2° tot 10°, van de wet van 6 januari 2014.

Ten hoogste twee derden van de leden zijn van hetzelfde geslacht. De Commissie bestaat op heden uit vijf vrouwen en zeven mannen.

1.2. De Commissie wordt ingesteld als een vast orgaan van de Kamer van volksvertegenwoordigers en heeft als taak om, op vraag van een openbaar mandataris, vertrouwelijke adviezen te verstrekken over een deontologische kwestie, dan wel algemene adviezen en aanbevelingen te formuleren op eigen initiatief of op verzoek van de Kamer, de Senaat of de regering. Ze kan ook vertrouwelijke adviezen verstrekken op verzoek van een minister of staatssecretaris.

1.3. Overeenkomstig artikel 13 van de wet van 6 januari 2014 stelt de Commissie een verslag van haar activiteiten op en presenteert ze dit jaarlijks aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Tijdens haar vergadering van 1 oktober 2018 besliste de Commissie om de periodes waarover de jaarverslagen gaan te laten sporen met de periodes van het Voorzitterschap van de Commissie, dat op 1 september van elk jaar wisselt. Dit jaarverslag heeft dus betrekking op de periode van 1 september 2020 tot en met 31 augustus 2021.

2. Samenstelling

2.1 Hernieuwing van de Commissie

Het mandaat van de leden van de Commissie verstreek op 25 mei 2021.

De Kamer startte tijdig met de procedure voor het benoemen van de nieuwe leden van de Commissie. Er werden evenwel te weinig kandidaturen ingediend om tijdig een nieuwe Commissie te kunnen benoemen. Er was een tweede oproep tot kandidaten nodig voor de categorieën professor/magistraat (N) en gewezen openbaar mandataris (N+F), en zelfs een derde voor die laatste categorie.

Volgens de dienst Juridische Zaken van de Kamer konden de huidige leden van de Commissie na het verstrijken van hun mandaat hun functie blijven uitoefenen tot de nieuwe leden benoemd zijn. De Commissie is dan ook blijven vergaderen en zette haar activiteiten onverminderd voort.

2.2 Overlijden

Met grote droefheid vernam de Commissie het overlijden van haar oud-collega, de heer Fred Erdman. De Commissie herdenkt hem, dankbaar voor zijn bijdrage als lid van de Commissie tussen 2016 en 2020. Die bijdrage was essentieel in de eerste jaren van het bestaan van de Commissie.

3. Adviezen

3.1 Algemeen advies op eigen initiatief nr. 2020/2 van 5 oktober 2020 aangaande bestuursdaden in crisissituaties

Volgens de Commissie gaat deontologie niet alleen om het stellen van regels over wat niet mag, maar legt deontologie ook bepaalde actieve verplichtingen op.

De Commissie is van oordeel dat in een periode van crisis, zoals de COVID-19 pandemie, het voor een federaal openbaar mandataris deontologisch niet verantwoord is om geen poging te ondernemen om binnen zijn bevoegdheden en verantwoordelijkheden op zoek te gaan naar de best mogelijke wijze om de burgers en het algemeen belang beter te dienen.

3.2 Algemeen advies op eigen initiatief nr. 2020/3 van 5 oktober 2020 aangaande de betaling van personen die een overheidsfunctie uitoefenen

De wet van 17 mei 2019 heeft, met ingang van 1 januari 2020, een verbod ingevoerd om “mandaten met een publiek karakter” toe te vertrouwen aan vennootschappen of verenigingen. Hoewel het toepassingsgebied van deze wet ruim is, geldt ze niet voor alle openbare mandatarissen voor wie de Federale Deontologische Commissie is ingesteld. De Commissie is evenwel van mening dat de grondslag van het verbod een evidente ethische regel is, die opgaat voor alle personen die een overheidsfunctie uitoefenen. Wie verkozen is of door de staat of een andere overheid is aangesteld om een openbare taak uit te oefenen, dient dat onder zijn eigen naam en niet onder de mantel van een rechtspersoon (noch een ander natuurlijk persoon) te doen. Bovendien geldt dit niet alleen voor wie de betaling ontvangt, maar ook voor zij die onder de toepassing van Deontologische Code voor de federale openbare mandatarissen vallen en die overgaan tot betaling en/of daartoe de opdracht geven.

3.3 Algemeen advies op eigen initiatief nr. 2021/1 van 28 juni 2021 aangaande de parlementaire medewerkers

Tijdens een gedachtewisseling met de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) binnen de Raad van Europa wees een expert van GRECO de Federale Deontologische Commissie (hierna de “Commissie”) op het bijzondere statuut en de bijzondere positie van de parlementaire medewerkers in België.

Aangezien de Kamerleden binnen het toepassingsgebied van de wet van 6 januari 2014 vallen, heeft de Commissie dit nader onderzocht. Ze heeft daarna beslist het initiatief te nemen om een algemeen advies over de parlementaire medewerkers te formuleren.

De Commissie is van oordeel dat de parlementaire medewerkers dezelfde standaarden inzake deontologie moeten respecteren als de parlementsleden, voor zover die standaarden op hen van toepassing kunnen zijn. Die deontologische normen kunnen niet worden opgeheven door een expliciet of impliciet bevel van het Kamerlid of de fractie.

De Commissie is voorts van mening dat parlementaire medewerkers de parlementairen bijstaan, maar hen niet mogen vervangen tijdens parlementaire vergaderingen of voor taken inherent aan de parlementaire werkzaamheden.

Aangezien Kamerleden overeenkomstig hun Deontologische Code kunnen worden aangesproken voor handelingen van hun medewerkers, dient er tussen hen een zekere effectieve band te bestaan. Feitelijke volledige verwijdering, in hoofdzaak ingezet worden voor taken die losstaan van het parlementaire werk (bv. organisatie van de partij), of aanwervingen louter voor verkiezingscampagnes, kunnen niet voor de Commissie.

Naar analogie met wat geldt voor de persoonlijke medewerkers, zou er ook geen familie- of samenlevingsband mogen zijn tussen een fractiemedewerker en de persoon die voor de fractie leiding, gezag en toezicht uitoefent op die medewerker.

3.4 Algemeen advies nr. 2021/2 van 28 juni 2021 op basis van een verzoek ondertekend door minstens vijftig leden van de Kamer

Op 3 juni 2021 hebben meer dan vijftig leden van de Kamer de Commissie bevroegd over de toepassing van het Reglement voor de aanduiding van leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor de Commissie voor de toekomst voor Europa, en de wijze waarop de Kamervoorzitter de werkzaamheden geleid heeft tijdens de behandeling van dit agendapunt onder meer door de regeringspartijen door middel van stemming te beslechten.

De Federale Deontologische Commissie acht zich niet bevoegd om over de interpretatie van het Reglement van de Kamer een advies te geven. Het is de Voorzitter van de Kamer die moet waken over de naleving van het Reglement. Conform het parlementair recht dienen interpretatieproblemen voorgelegd te worden aan de voltallige Kamer.

Wat de leiding van de werkzaamheden betreft, leidt de Commissie uit artikel 5 van het Reglement de deontologische regel af dat de Voorzitter in die hoedanigheid onpartijdig moet optreden. De Voorzitter moet waken over het goede verloop van de parlementaire werkzaamheden. De Voorzitter is er voor alle leden. De Voorzitter dient bij de handhaving van de orde van de vergadering en de toepassing van het Reglement, de rechten van alle parlementsleden in de uitoefening van hun mandaat te waarborgen ongeacht of zij behoren tot de parlementaire meerderheid of minderheid. Hij mag niet de emanatie zijn van de politieke meerderheid die de federale Regering het vertrouwen gegeven heeft.

De Commissie wijst er de Kamer verder nog op dat zij bijzondere deontologische regels over de onpartijdige uitoefening van de functie als Voorzitter kan opnemen in de Deontologische Code voor de leden. Dit zou bij uitbreiding tevens de leden die als Voorzitter van een parlementaire commissie aangeduid zijn, kunnen betreffen.

4. Contacten met andere instellingen

4.1 Netwerk voor parlementaire ethiek en deontologie van de parlementaire assemblees van de Francophonie (www.rfedp.org)

Nadat de Commissie aanwezig was op de stichtingsvergadering van het netwerk op 11 oktober 2019 in het Waals Parlement te Namen, heeft zij destijds beslist om geen stichtend lid maar enkel een gewoon lid van het Netwerk te zijn.

Het netwerk heeft tijdens zijn algemene vergadering van 16 november 2020 beslist dat gewone leden voortaan een bijdrage van 400 EUR per jaar moeten betalen.

De Commissie is van oordeel dat het in deze fase van ontwikkeling van het netwerk niet verantwoord is die bijdrage te betalen en heeft dan ook haar statuut laten veranderen in dat van « waarnemend lid », dat in voorkomend geval een kost zal betalen per deelname aan een activiteit.

4.2 Rule of law report 2021 (Europese Commissie)

Enkele leden van de Commissie en van het secretariaat hadden via teleconferentie een vergadering met vertegenwoordigers van de Europese Commissie.

De ontmoeting werd als waardevol ervaren door de deelnemers. Er werd vooral gepraat over de belangenconflicten en het lobbyisme.

De Commissie wordt als gesprekspartner vermeld in het *Rule of law report 2021* (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_rolr_country_chapter_belgium_nl.pdf).

4.3 Gedachtewisseling met de voorzitters van de fracties in het Parlement over deontologische kwesties

Artikel 18 van de Deontologische Code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers bepaalt *“dat het wenselijk is dat de fracties op geregelde tijdstippen een synthese maken met de meest voorkomende problemen waarmee zij worden geconfronteerd, zodat de Federale Deontologische Commissie onbevooroordeelde adviezen kan uitbrengen en haar taak doelgerichter kan vervullen.”*. Om uitvoering te geven aan deze bepaling heeft de Commissie de fractievoorzitters, via de Voorzitster van de Kamer, uitgenodigd voor een gedachtewisseling, die heeft plaatsgevonden op 24 februari en 16 juni 2021.

Daarnaast kwam tijdens de voormelde vergaderingen ook de deontologische situatie van de parlementaire medewerkers aan bod (zie het advies op eigen initiatief nr. 2021/1 van 28 juni 2021 over de parlementaire medewerkers).

5. Digitale toegankelijkheidsaudit van overheidswebsites 2021 door BOSA

De website van de Commissie werd geselecteerd voor deze audit en de Commissie heeft beslist daartoe haar volledige medewerking te verlenen.

6. Opvolgingsaudit van het Rekenhof van de dotatiegerechtigde instellingen - Implementatie van de aanbevelingen door de Commissie Comptabiliteit

De Commissie wordt door de Kamer als een collateraal orgaan beschouwd, maar in tegenstelling tot de andere collaterale organen werd ze niet uitgenodigd bij de directeur-generaal van de Quaestuur van de Kamer om op zoek te gaan naar synergieën met andere collaterale instellingen.

7. Rekeningen 2019 en dotatie 2021

De rekeningen 2019 van de Commissie werden door de commissie voor de Comptabiliteit van de Kamer gecontroleerd en goedgekeurd.

De Commissie kreeg voor 2021 een dotatie die 4 000 EUR kleiner was dan de dotatie voor 2020, nl. 145 000 EUR.

8. Conclusie

Niettegenstaande de Commissie het afgelopen werkingsjaar 2020-2021 ten gevolge van de COVID-pandemie enkel elektronisch heeft vergaderd (9 gewone vergaderingen en twee vergaderingen met de fractievoorzitters, zie 4.3), wat de interactie tussen de leden niet ten goede komt, heeft ze haar intentie kunnen realiseren om op een systematische wijze algemene adviezen op eigen initiatief uit te brengen teneinde de openbare mandatarissen te sensibiliseren voor het naleven van de deontologische en ethische regels

De Commissie stelt met genoegen vast dat de Kamer van volksvertegenwoordigers de Commissie tweemaal om advies heeft gevraagd.

Anderzijds werden er dit jaar geen individuele adviesaanvragen ingediend door parlementsleden, leden van de regering of andere federale openbare mandatarissen.

Wat de federale parlementsleden betreft, herhaalt de Commissie haar oproep om een verplichting in te stellen voor het bevoegde orgaan van de assemblee om bij disciplinaire of deontologische kwesties de Commissie om een niet-bindend advies te verzoeken. Dat zou er er voor kunnen zorgen dat die kwesties tot bij de Commissie geraken.

De Commissie wenst tot slot de Kamer te bedanken voor de vruchtbare samenwerking en hoopt dat haar opvolger de banden nog verder aanhaalt.